

Реферативний огляд статті

Головач В.В., Головач Т.А. "Законотворча діяльність і корупція в Україні"

Abstract review of paper

"Działalność ustawodawcza i korupcja na Ukrainie"

(authors: Holovach V.V., Holovach T.A.)

Як зазначено у статті [Holovach V., Holovach T. Działalność ustawodawcza i korupcja na Ukrainie. *Krytyka Prawa*. 2021. Vol. 13/3. S. 159-175. URL: <https://doi.org/10.7206/kr.2080-1084.478>] в Україні у досить великих масштабах розповсюджена корупція, особливо у вищих ешелонах влади. Непоодинокі випадки, коли народні депутати з метою власного збагачення вдаються до корупції, спричиняючи значну деформацію законотворчої діяльності, замість того, щоб бути взірцем для громадян. Наприклад, у 2015 р. у Верховній Раді Генеральним прокурором продемонстровано відеозапис, на якому народний депутат Ігор Мосійчук вимагав хабар за підготовку запитів та за інше сприяння бізнесу, після чого останнього заарештовано у залі парламенту. Подальше розслідування звелося до того, що на підставі судових рішень підозру з депутата знято. Основна причина, як зазначено у справі, – не визначена підслідність органів влади, тобто хто має її вести – Спеціалізована антикорупційна прокуратура чи Головне слідче управління Національної поліції України. В обох випадках винних не покарали.

Ще одним прикладом є справа народного депутата Мартиненка разом з посадовими особами НАК «Нафтогаз України», ДК «Ядерне паливо», ДП «СхідГЗК» та інших державних підприємств. Як виявило розслідування, депутат незаконно отримував від чеської компанії на швейцарські рахунки комісію за постачання обладнання для ДП «НАЕК Енергоатом».

Неможна оминати увагою спеціальну операцію Національного антикорупційного бюро України (НАБУ), проведеної у 2017 р., метою якої було виявити корупцію у лобюванні тих чи інших законопроектів. Під виглядом встановлення закону, який би створював пільгові умови для вилову бурштину, запропоновано грошові кошти депутатам Бориславу Розенблату та Максиму Полякову, на що вони погодились. Спецоперацію припинили через необґрунтовані звинувачення НАБУ.

Також прикладами є звинувачення висунуті соратникам колишнього президента Петра Порошенка Ігорю Кононенку та Олександру Грановському, справа депутата Олександра Онищенка, справа формули Роттердам+, справа Олександра Юрченка, журналістське розслідування з приводу дозволу імпорту електроенергії з Росії та Білорусі, що внесли у вигляді правок до Закону України «Про ринок електроенергії» Андрієм Герусом у вересні 2019 р.

Особливої уваги заслуговують рішення Конституційного суду України з питань скасування низки положень антикорупційного законодавства у жовтні 2020 р.

Загалом у теперішньому парламенті 9 скликання присутні 58 народних депутатів минулого скликання, які були фігурантами журналістських розслідувань, пов'язаних з корупцією, та 39 нових народних депутатів, які також фігурували в корупційних схемах.

Основна причина правового нігілізму та деформації законотворчої діяльності вбачається у домінуванні тіньової економіки, корупції та різноманітних проявах еко-

номічної злочинності. Потрібно розуміти, що безпосереднім проявом тіньової економіки є саме корупція. Вона стимулює постійне зростання та криміналізацію тіньової економіки. Внаслідок цього відбувається самодетермінація та інституалізація тіньової і кримінальної діяльності, які досягають верхніх ешелонів влади. Такі види діяльності останнім часом отримали певні повноваження стосовно заміщення неефективних державних інститутів. За дослідженнями вітчизняних і закордонних фахівців рівень тіньової економіки в Україні становить понад 50 %.

Впродовж доволі довгого проміжку часу здійснено заходи із вдосконалення системи законотворчої діяльності, але вони не отримали належного втілення. У вересні 2000 р. парламентом був схвалений Закон України «Про закони і законотворчу діяльність». У результаті його відхилили за допомогою права вето, яке наклав тодішній Президент України Леонід Кучма. Спроби запровадити Закон у грудні 2000 р. та серпні 2001 р. після доопрацювань також зазнали невдачі. Така сама участь чекала і на Закон України «Про нормативно-правові акти», причому спроби його запровадження у січні 2008 р. та вересні 2012 р. також провалилися. У 2018 р. відбувся слухання стосовно необхідності прийняття закону «Про закони і законотворчу діяльність», але практичних кроків в цьому напрямку зроблено не було.

Автори статті пропонують наступні кроки для подолання існуючих проблем:

1. Уніфікація правничої термінології – плутанина з використанням правової термінології стала звичайним явищем, яка створює сприятливі умови для корупційних діянь різного масштабу, а також неефективного застосування законодавства. Наприклад, у 1995 р. прийнято Постановою Верховної Ради України №90-а 95 ВР «Про порядок введення в дію Закону України «Про внесення змін і доповнень до деяких законодавчих актів України», якою заборонили вживання термінів «аудит» і «аудиторська діяльність» (всупереч вимогам Закону «Про аудиторську діяльність»). Натомість дані терміни почали вживати без будь-якої нагоди у нормативно-правових актах та офіційних документах. У законах з'явився «енергетичний аудит», «екологічний аудит», «державний аудит», «кадровий аудит». У багатьох випадках вони необґрунтовано замінюють собою терміни «ревізія», «перевірка», «аналіз» тощо. Проблему допомогло б вирішити створення Державної комісії з правничої термінології з наданням їй права ведення відповідного реєстру.

2. Прийняття закону «Про нормативно-правові акти».

3. Введення персонального голосування за допомогою сенсорної кнопки.

4. Легалізація на законодавчому рівні лобізму шляхом прийняття закону «Про лобізм».

підготував Роман Джебрайлов

за потребою надаємо оригінал статті українською – звертайтеся до редакції журналу «Економіка. Фінанси. Право»